

ing. 971.

132

SZOMORVESETEK T Ű K Ő R E.

Az az

Olly temetési rövid tanítás, melyben, honnan
legyenek, fűgjenek és kőverkezzenek főképpen,
az naponként való szomorú esetek, szerencsétlen-
ségek, és egyéb történetek, világossan
meg tettzik.

Mellyet

Tett a' Debreczeni nagy Temetőben, a' boldog
emlekezetű, néhai Nemzeti és Vitézlő, Váradi
RACZ JANOS Uram, seb miatt meg hidege-
dett teste felett, ezerharmincz hatvanadik (siralom-
mal említendő) Esztendőben, Kis Asz-
szony havának harmincz eggyedik
napján, két orakor dellyest.

COMÁROMI C. GYÖRGY.

S. I. M. D. E. D. P.

SAROS PATAKON.

Nyomtatott ROSNYAI JANOS által.

M. DC. LXI.

1661

A' boldog emlékezetű, Néhai Nemzetes és Vitézlő Váradí
RACZ JANOS Uram megmaradot
özvegyének.

PRIBEK SARA ASZ- fzonynak.

mint jó akaro Affzonyomnak,

Kegyelmet, és a Szent Léleknek vigasztalo erejét!

Becsületes Asszonyom, megértvén az Kegyelmed szomorú szívén-
nek könnyező vigasztalást kereső kívánságát, mind leveleiből, mind Dul
Mátyás Uram által való kéréséből, mind pedig jámbor szolgájának
hozzám ezen végett való jóveteléből, hogy az Kegyelmed néhai boldog emléke-
zetű szerelmes Ura, meg-hidegedett teste felett, az akkor jelen lévő élő embe-
reknek tett predikationskamat, le-írtam, jöhet magamat nehezen birtam
reá, hogy ebbéli Kegyelmed kívánságát be-töltssem, mivel hogy 1. foglalá-
toságim sokak: 2. afféle bő beszéddel való predikatio írást, kíváltképpen ma-
gyarul, én nem szoktam: 3. gondoltam, hogy talám eszemben sem fognak jut-
ni azok az elmélkedések, melyeket az Kegyelmed boldog emlékezetű Urának
hideg teste felett, az élő hűveknek elejekben adtam; arányozván mindazál-
tal, hogy Kegyelmednek, reménsége szerént, mostani szomorúságában vi-
gasztalásáért, s lelkének hasznára leszen, im nem restelkedtem, hanem étt-
szakai álmomat meg-szakasztván (mert nappal nem igen írhattam) az
mint lehetett, s elmémbe jutott, imigy amugy, igen egygyűgyűképpen le-ír-
tam. Az Ur adja, hogy mind a kik olvassák, mind a kik hallják, belőle id-
veséges épületet vehessenek, Kegyelmed pedig vele szívve keserűségét enyhít-
hesse, ebbeli terhes kérésért, könnyebben viselhesse, s az bekeséges szívés ál-
tal meg-is gyógyhesse. Írtam Debreczenben. 1660. Elzand. 1. Novemb.

Kegyelmednek eszméletlen jó akaroja

Comáromi C. György. M. L.

SZOMORV ESETEK

TÚKÖRÉ.

Az az

Olly Temetési rövid tanítás, mellyből, honnan legye-
nek, fűgjenek és következzenek főképpen, az napon-
ként való szomorú esetek, szerentsétlenségek,
és egyéb történetek, világosan
meg-tettzik.

Elöl jaro beszéd.

Olvassuk Isten féltő hívek. 2. Chronic. 35. rész. 20. és kö-
vetkezendő vers. Hogy midőn Pharaoh Nécho, Egy-
ptomnak Királya, nagy hadi erővel fel jött volna, hogy
az Euphrátes folyó-víz mellett építettett Carchémis várost
meg-ízállaná, Josiás az Judának Királya, eleiben mégyen,
és nem annyira vitézi, mint vakmerőiképpen, az parányi
erő az hatalmas nagy erővel meg-űrkőzik, az Megiddo me-
zejében. Mint lesz az dolog? Josiást, az nyilafók az űrkőze-
ten nyillal meg-lövik, melly miatt halálra sebesedik. Az űr-
közvet helyéről ki viszik, és azon sebesen viszik Jerusalema
ben. Az kis nyil miatt esett sebet meg nem labbalhattya,
hanem csak hamar meg-hal, és el-temettetik ugyan ott Jeru-
salembe az ő Atyafikoporisóiban. Halálin egész Jerusalema
és Juda siránkozik, lőt még a Jeremiás Prophetais keserve-
sen meg-síratya. Ez lőn az Josias, Nechoval való szemben
szállásának siralmas kimenetele. J. H. legyen szabad nekem,
ez meg hallott szomorú de Sz. írásbéli historiát, eggy eggy
szoval,

A 2

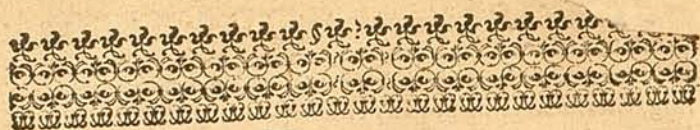
szoval, hanem mind is avagy csak némelly *cikkeiben*, ez
véreissel be-vont koporsóban feküvő, kegyes, Isten. felő
Atyánk fiara, s' Urunkra szabnom. Mert helyessen, s' méltán
illettem. I. *Személyben*. Mert az miképpen Josias, kegyes,
Isten felő, Isten ditsőségével buzgo, hazája szerető nemze-
téhez hű Király s' elől járó volt, az Istennek népe között,
azonképpen ez-is 1. Kegyes Istenfelő ember volt. 2. Isten
dicsőségével buzgott, Jolzáiban az igének predikálására,
Predikátorokat többire a' maga fizetésével tartott; Prediká-
tori rendünket szerette, becsülötte; az Scholában tanulo
iffjakat kedvelte, s' hozzájuk valo szeretetet sok szép ado-
mányival meg-mutatta. 3. Hazáját szerette s' érte, csak
hogy használhatna, az ő több keresztyén hazájokat szerető,
igaz magyar véru, Várban szorult atyafiaival vért ki-onta-
ni, s' életét el-fogyatni nem szánta. 4. Nemzetéhez hű volt,
mert soha semmi arultatás felőle nem hallattatott; hanem hű-
ségében, halálíglan ditserelessen megmaradott. 5. Noha
szinte Király az Istennek magyar népe között nem volt, nem
utolsó gondviselő, és elől járó volt mindazáltal, némelly
jeles tiszteknek viselésében. II. Reá illelhetem, *halálának*
alkalmatosságában. Mert mint Josias, akkor fosztaték-meg ő is
elcseről, midőn amaz nagy Egyptomnak Királya, a' ki bírja
mais Egyptomot, nem Pharaoh Necho, hanem a' Török Csá-
szár, jollehet nem személye szerént, hanem hatalmas Vezéri
által, rettenetes nagy hadi erővel, temerdeki sok néppel,
Törökkel, Tatárral &c. feljőve, hogy amaz, nem Euphra-
tes, hanem Keres mellett építterett; Nemzetünknek leg
gyönyörűsebb lako helyét, Váradot meg-szállaná, sőt
midőn meg-is szállá, meg-szorongatá, meg-rontá, és meg-
szállásának hetedik hetében; jaj nagy eset! Oh nagy kár!
kezéhezis kerité. III. Reá illelhetem, *halálának okában*.

Mert

Mert a' midőn Magyar-ország kultsát, meg-mlített Várad
varát, ejjeli nappali nyughatatlanlással, s' vigyázással, az
több benne szorult igaz Magyarokkal, az mint lehetet, s' a'
mig, oltalmazná, az pogány ellenségtől meg-lővetteték nyil-
lal, az melly által lett kicsiny, de igen mérges sebe miatt,
lelkét csak hámar ki bocsátá. IV. Reá illelhetem, *halálának*
helyében és módjában. Mert mint Josias, ő is el-hozattaték seb-
ben, az ütközetnek helyéről. Várad varából, ide Jerusálem-
ben, Debreczenben, az holott, azon mérges sebe miatt,
ada-meg lelkét szép csendessen, az minden lelkek Pásztorá-
nak. V. Reá illelhetem, *halála után valo állapotjában*. Mert
mint Josias, el-temettetek ő is, noha nem Atyainak, de
azért az Christusban. Atyafiainak ez Debreczeni temető
helyben nyugovo keresztyeneknek, koporsóiban, az az tea-
metőjében. Kinck halálán szánakozva keferég, (s' méltánis,)
nem csak ez az Jerusálem, Debreczen, hanem egész Juda ez
tűzből ki ragadott üszőghöz hasonló, még eddig meg-mara-
dott marokni magyarság. Szánakozva keferég Jeremiás, az
Istennek ide szorult szolgai, kik őtet, minden hivatal nélkül,
halálán valo szánakozásokból, nyugodalmának nem remén-
lett helyére, ilyen feleslen ki kéferték. Szánakozva kefe-
regnek, az Pogány torkából vele együtt szabadult, bujdo-
sásra jutott Váradí nemes baráti s' jo akarói. Ez lőn az ő Vár-
ban szorulásának, és Pogánnyal valo szemben szállásának is
szomorú kimenetele. De hogy az minden irtalmasságnak
Istene, mi rajtunk, kik még életben meg-maradtunk, kö-
nyörüllyön, szomorutáginkban vidámitó Sz. Lelkével elel-
szen, illeten szomorú eserekiül, ha ő fellegének kedves jo
akarattya vedelmezzen, &c. Jertek magunkat az földnek
poráig meg-alázván könyörögjünk ő Sz. Fellegének mond-
ván. Mi Atyánk, &c.

A 3

Textus.

Textus.

Matth. 10. vers. 30.

Néktek pedig még fejeteknek hajszálai is, mind számlálva vannak.

Alamiképpen az emberi gondviselés, kettőből áll, azonképpen az Isteni gondviselés is kettőből, s' ugyan azonokból áll. Az emberi gondviselés áll 1. Azoknak a' dolgoknak, a' melyekről kell gondot viselni, esméretiben és tudásában. Akar miről kellesek gondot viselned, akar személyről, akar szükségdről, akar mi egyéb másféle dologról, jószágodról, marhádról, lehetetlen külömben boldogul végben menni, hanem ha azokat tudod, és esmered. II. Azokra való vigyázásban, s: azok felől való gondviselésben, szorosabbban. Ha valamiről gondot akar sz viselni, reá kell vigyáznod, szorosabbban, és cselekedetteddel őrizned, igazgatnod, takargatnod &c. és mind azokat végben vinned, a' melyek a' körül, annak megmaradására meg kívánatnak. Ezenképpen az Isteni gondviselés is, áll. I. Azoknak a' számtalan tok féle, és sok rendbéli dolgoknak, nagyoknak, kicsinyeknek, valamelyek az Isten gondviselése alá vettetteknek esméretiben, s' tudásában. Esmer az Isten, tud és lát minden dolgokat, mennyeciket, földieket, valamelyek széles ez világon vannak, kikre gondviselését ki szokta terjesztetni tudni illik. I. minden teremtetett állatokat, Mert *nincsen semmi teremtetett állat, a' mely nyilván*

ván való nem volna ő előtt, sőt mindenek meztelenek és megnyilatkoztatnak az ő szeméi előtt, mint Szent Pál mondja Sidok. 4. y. 13. Sőt a' csillagokat annyira esmeri, hogy mindeniket az ő tulajdon nevére nevezheti. Pál. 147. y. 4. II. a' teremtetett állatoknak minden szükségét, mint az emberől mondja Ildveztőnk Matth. 6. 32. II. Azokról való kegyelmes gondviselésben. és azok bölcsen igazgatásában, mellyel cselekedet szerént, nem csak ki szolgáltatja kinek kinek az ő szükségét, ha fázik, melegét; ha hevül hűvöséget: ha éhezik ételét: ha szomjuzhozik italát; ha megfáradt nyugodalmát; ha bántodása vagy békességét; &c. nem csak őrizi, oltalmazza, tartja, és táplállyá őket, Pál. 36. 7. és 104. 27 és 145. 15. 16. Neh. 9. 6. hanem kit kit az a' magától, eleiben adott végére, czéllára is igazgat. mint Psalm. 104. 19. Jerem. 8. 7. &c. Ez mind kettő kifejeztetik Ildveztőnkől ez felvett, és előtté járo igékben, itt Matth. 10. 29. 30. először a' cselekedetbéli gondviselés w. 29. másodszor, a' mellyről gondot visel, annak bizonyos esmérése ez 30. versben. Néktek pedig még fejeteknek hajszálai is mind számlálva vannak. mellyben az Igaságnak szája tanít Summa szerént bennünket, az Istennek felőlünk való kegyelmes gondviseléséről, a' holott, imez két dolgocskát adja előnkben.

I. Az ember fején lévő haj szálakat.

II. Azoknak Istennel bizonyos esmertetését vagy tudva létét.

Magyarázat.

Néktek pedig még fejeteknek hajszálai is: Ezeknek világosabb megértésére, csak imez, két dolgot lassuk meg. 1. Kiknek szoll az Ur Jésus, és fejének hajszálait mondja Istennél mind számlálva lenni? 2. Mit ért az hajszálaknak nevezetén, ha ugyan csak az hajszálakate, avagy egyebetis? Az elsőre felelet. Szoll.

1. leg-

1. leg közelebb, és főképpen, az ő tizenkét tanítványinak, kik elő számlálatnak, az 2. 3. 4. versekben, mint hogy ez egész részben ezekkel beszélget, az mint az 1. vers. megmutattya 2. *Tavuldadban*, minden híveknek az ő tanítványi után, valakik lesznek, és vannak, s' azok között minckünk is, amaz szerént. *A' mellyeket néktek mondok mindezeknek mondom. Marc. 13. vers. 37.* 3. Leg tavulban minden ez föld színén lakozo embereknek, joknak gonoszoknak, híveknek és hitetleneknek, kikre az Istennek kegyelmes gondviselése ki terjed. *Matt. 5. vers. 45.* Mert mind ezeknek fejének hajszálai, számlálva vannak Istennél. Az másodikra felelet. Erri. 1. *tulajdonképpen* az ember fején lévő hajszálakat, mint. 2. *Sam. 14. 11. Luc. 21. 18. Aét. 27. 34.* 11. *nem tulajdonképpen* pedig és kőverkezés szerént, az embernek minden részeit, mind azokat a' mellyekből az egész élő ember állatlyában; mind azokat, a' mellyekből az ő egész teste egész, mi voltában áll és alkuttatik, mellyek között *essentialis* résznek, minémő a' Lélek és Test, ezek pedig *integralis*nak, minémő a' mely fő, has, oldal; kar, czomb, láb, hus, csont, &c. neveztetnek; sőt még azokat a' részecskéket is érti a' mellyek nem annyira szükségére, és épségére, mint ékecségére vagy egyébre adattatnak a' testnek, minéműek az hajak.

Mind számlálva vannak: Itt is két dolgot kell meglatnunk. 1. *Mit téstenez*, mind számlálva vannak? 2. *Kinél vannak számlálva?* Felelet az elsőre. Semmit nem egyebet, hanem hogy. 1. egygyűl egygyűl mind, számok szerént *esmertetnek*, mint ezen szoval él Dávid. *Psal. 56. 9. és 147. 4.* 11. egygyűl egygyűl igen szorosan, és mint egy ugyan számok szerént *öriztetnek*, hogy az ő hire, tanátsa és akarattya nélkül semmi azokban el ne veszhessen. Hasonlo erejű szollás vagyon. *Johann. 10. 14. 27.* ha egyben vették a' 28. verset. Mert

a' mit

a' mit ki számán tud, esmérni és őrizi azt. Felelet a' másodikra. I. Nem az Angyaloknál, noha ezeknek bölcseségek igen nagy. 2. *Sam. 14. 20.* Mert ugyan nem mindentudok. 11. Annál is inkább nem az embereknél, kiket Isten az Angyaloknál kisebbekké tett. *Psal. 8. 6.* és nem hogy mások fejének hajszálait tudnák, esmérni számán, de még csak a' magokéit sem tudják, és nem hogy másokrol viselhetnének gondot, de még magokrol sem: sőt sokszor (ha nem mindenkor) magával is jól tehetetlen az ember, mint alá valo *por hamu. Gen. 3. 19. és 18. 27. fereg. Psal. 22. 7. sár. Esa. 64. 8. csak test. Gen. 6. 3. Psal. 78. 39.* hanem számlálva vannak, a' mindeneknek teremő, és gondviselő Istenénél, a' mi mennyei Atyánknál. Kire mutat a' 29. vers. Ez a' fel-vett igéknek egygyűgyű rövid de igaz magyarázattya.

Tanúság.

Soha ez halando életben, olly szomorú eset, véletlen, váratlan, reméltelen történet, akar nyavalya, akar halál, nem esik, s' nem is eshetik emberen, melly az Istennek akarattya, nem volna, s' nem lenne. Ez tanúság, imez megmagyarázott igékben vagyon, melly azt tartja: hogy még fejünknek hajszálai is, számlálva vannak Istennél: az az, esmértenek és őriztetnek; egy sem esik hát el azok között az ő akarttánélkül. Ha pedig csak egy hajszálunk sem esik s' eshetik el fejünkrol, hogy hogy eshetnek hát rajtunk olly eset, olly történet, nyavalya, szerencsétlenség, seb, vesztély, annyiaval is inkább véletlen s' reméltelen halál, melly ez minden tudo és mindenható Istennek akarattya, nem volna, s' lenne? Ezen tanúság tetízik meg. *Exod. 21. 1.* Mert hova lehet nagyobb történet, mint ha ki felebaráttját nem tudva, s' nem akarattya, úgy üti, hogy meg-hallyon, s' még is azt mondgya: hogy az Isten vetette azt annak keze eleiben. Történetnek, mondaná mind ez

B

világ,

világ, hogy az Jobnak fia, leányi, midőn az ő első szülők bányák házában, atyafiságosan mulatnának, kedvesen ennének innának, a' ház reájok szakadván, szörnyű halált halának; barmai, juhái, tevéi, ökrei, izamári meg-égének, s' elhajtának, de még is azt mondá: *Méztelen jöttem ki az én anyámnak méhéből, és méztelen térek oda. a' Jehova adta, és a' Jehova vőtte el.* Hallod? Történet a' dolog; s' igen igen véletlen eset, még is, a' Jehova vőtte el. *Job. 1. 21.* Ezent bizonyítja maga Isten. *Esa. 45. 7.* azt mondván: hogy *ő teremti a' sötétséget, ő teremti a' gonoszt, a' gonosz minden szomoru esete, és véletlén, reméttelen nyavalya szerző történetet bé foglal.* Amos Prophéta is ezent. *Amos. 3. 6.* *Avagy léssz-e mond gonosz, (nyavalya, sebesedés, veszedelem, romlás, gyuladás, vagy valami egyéb efféle) a' Várasban, úgy hogy a' Jehova ne cselekedne?* Mint ha mondaná: nem léssen: Ezekből ha többet ide nem hordok is, csálhatatlanul meg-áll a' Tanúság, lássuk mi lehetnek okai.

Okai.

I. Mert egygyűl egygyik, s' egygyen egygyen mindenk, valamellyek mennyen, földön, tengerben, s' akar holc' széles világon, éltrendőnként, holnaponként, hetenként, naponként, óránként, minuránként, és szempillantásonként, lélsznek, akár a' természetnek folyásából, akár az akaratnak szabadságából származzanak, akár kedves, és örvendetes dolgok legyenek, akár kedvetlen és szomoru állapotok, az Istennek el-végezett tanásából, rendeléséből, és akarattából lélsznek. A' szomoru esetek, és véletlen történetek is tehát. Természetnek folyásából vagy on, a' nap fel-kelése, lemenése; a' tavasz, nyár, ősz, tél: menyőrgések, villámások; eső, hó, szélveszek, s' többek effélék, s' mind Istennek rendeléséből, s' akarattából, lélsznek. *Psal. 104. 19. 20. és 89. 13. és*

89. 13. és 20. 5. 6. 7. 8. és 65. 11. és 104. 13. és 147. 8. 16. és 148. 8. Az akaratnak szabadságából vannak, az embernek, beszédi, cselekedeti, járási, kelési, a' támadások, háborúságok, hadak s' többek effélék, mind Istennek rendeléséből, s' akarattából lélsznek. *Exod. 4. 11. Ait. 17. 25. 28. 1. Reg. 11. 14. &c.* Minden bizonynyal háta' szomoru esetek is, és akar melly véletlen történetek is, akár nyavalya, akár halál.

II. Mert azok a' teremtetett állatok, és okok, mellyek a' szomoru eseteket, és reméttelen véletlen történeteket, szerzik, és az embereket, nyavalyában, vesztélyben, s' halálban is ejtik, az Istennek segítségé, mozdítása, és munkája nélkül, csak meg sem mozdíthatnak. Mivel hogy az Isten *ad mindennek életet, lehelletet, és mindent, s' ő általa élünk, vagyunk, és mozgunk.* *Ait. 17. 25. 28.* És mihelyen Isten amaz ő közönséges éltető, elevenítő, éreztető, s' nyersítő lelkét, a' teremtetett állatoktól megvonja, ottan mindjárt ki-mulnak, és az ő porokban vízláza térnek. *Psal. 104. 29.* Ugyan is a' szomoru eset, és váratlan reméttelen történet Angyalok esett rajtad, s' szerelmeseiden? Az Angyalok az Isten parancsoltatját cselekedezik. *Psal. 103. 20.* mivel szolgáló lelkek. *Hebr. 1. 13. 14.* Őrdögűl esett rajtad, s' szerelmeseiden? Az őrdögök annyira lánczonn tartatnak Istenről, hogy még csak az hűvön dísznokkal sem bírnak, magoktól belélek nem buhatnak. *Marc. 5. 11. 12.* Gonoszakarodtul esett? Isten mondotta neki: a' te büntetésedre, mint Sememnek. *2. Sam. 16. 10.* Nyilván való ellenségedtől, Törőktől, Tatártól, esett? Nem egybek ezek rajtad oh bűnös ember, hanem az Istenről bocsáttatott hohérok. Isten *palczája, vesztője, sejtője, sürője, te rajtad, s' ellened.* *Esa. 10. 5. 6. 15.* Mi ez nem egyéb valám, hanem az Isten népét nyomorgató Assyriabéli kevély Király, s' annak kegyetlen népe. Az irgalmatlan tüzzel, vasal kegyetlen-

gyetlenkedő dühös ellenség, az melly pusztit, ront, veszt, predál, vagdal, kötöz, kinez, gyötör, *Isten pörölje, és haragjának edénye. Jerem. 50. 25. és 51. 20.* Akar ki, s' akar mi által esék azért vagy magadon, vagy szerelmelen, de Isten akarattából vagy, mert ha ő nem akarná, azt, a' kitől, s' mitől esik, nem segillené, nem mozditaná, hanem meg-tartoztatná, mint Abimélechet. *Gen. 20. 6.* és az ő *horgát vetné* annak *orrában s' zaboláját szájában*, mint Senachéribnek mondja. *2. Reg. 19. 28. és Esa. 37. 29.*

III. Mert a' szent irás az ide például néző dolgokat, és szomoru siralmas eseteket, ámbár az emberi elmének, szemnek, fülnek, merődon merő történeteknek, és tellyeséggel véletlen, váratlan, s' reméttelen eseteknek láttassanak is, Istentől hagyottaknak, mondottaknak, parancsoltattaknak, és letteknek taníttya lenni. Az *Eli pap két fia*, Hophni és Phineás véletlen vesze a' Philistaeusok keze miatt az harczon. *1. Sam. 4. 17. 18.* Szomoru eset ez! Történet ez! De Istentől lett, ki még ez előtt meg-mondotta vala. *1. Sam. 2. 34. Dávid*, hogy számkivetésre menne, reméttelen, s' váratlan szidalmaztaték, ama' rossz emlékezetű Semeitől. *2. Sám. 10. 5. 6. 7.* De Istentől vala, ki ugyan mondotta volt, hogy azt cselekedje Dávidon, az ő büntetésére, ugyan ott *v. 10.* Amaz *Judabeli Prophéta*, reméttelen és történet szetént, ölteték-meg, az uton a' fene Oroszlántól, midőn haza felé ballagdogálna szamar hátán. *1. Reg. 13. 24.* Nem szomoru eset ez? Nem nagy történet ez? De az *Isten adta őtet az Oroszlánnak, hogy megölne és őtse rontaná őtet*, azt tartya ugyan ott a' *26. vers.* Amaz *negyvenkét gyermekek*, kik Bethelből ki-jövé, csufollyák vala a' szegény kopasz Elifens Prophétát. *2. Reg. 2. 23.* hiszem merő történet szerént, véletlen, váratlan, s' reméttelen szaggatatának el a' nőstény Medvéktől. *v. 24.* De az Istentől vala,
kinck

kinck nevében meg-átkozta vala az Elifens Prophéta őket, ugyan ott *v. 4.* Még egyget említek, hová lehet-e széles világon, nagyobb történet? Szomorubb eset. mint a' Job Patriarcha fiainak, s' leányinak egy orában, az háznak reájok valo omlása miatt, szörnyű halállal valo meg-halások? De Istentől lett, azt mondja a' meg-keferedett s' gyermekétől meg-foszttaott édes Atya. *Job. 1. 21.* Meg-áll hát ezekből az Tanulág, meg-mozdulhatatlanul, lássuk mi hasznát vehetjük.

Hafznai.

I. *Fedd, és czáfol.* Ha a' dolog így vagy, mint a' meg-erősített tanulág tartya, (így-is vagy pedig:) tehát hamis vélekedések, tudományok és vallások. I. A' Zeno pogány bölcs tudományát követő, világi bölcseseknek, a' *Stoicusoknak*, kik azt tartották, hogy mindennek, s' ugy a' szomoru esetek-is, a' természetbéli okoknak, egymással valo egyben kötetésekből, olly el kerülhetetlen szükségesen lesznek, hogy azoknak az Isten se tehesse ellenek, hanem vagy akarja vagy nem, de következzenek. Hamis tudomány ez. Mert a' Tanulág azt tartya, hogy mindennek Isten akarattából lesznék, akar mely történetnek, láttassanak. Ezek az Istent teremtet állattá teszik: A' Teremtőt az Teremtett szerző okok farka után kötik: hatalmát, mindenható lévén, az erő s' hatalom nélkül valo dolgoktól függesztik fel, ugyan azon mindenhatóságát meg-határozzák, és bizonyos határookban rekesztik, sőt tagadják, mint amaz fő ember. *2. Reg. 7. 2.* A' ki pedig az Isten mindenhatóságát tagadja, magát az Istent, tagadja. Mert az Isten mindēhatósága maga a' mindēható Isten. II. Az *Epicurusoknak*, *Atheusoknak* és majd minden *pogányoknak*, kik a' Szerencsét és Történetet mondván e' világon, s' abban az embereken uralkodni, azt tartják, hogy mindennek vak szerencséből, me-

ből, merő történetből, s nem Istennek tettzéséből, akaratyából lesznek, csnék, és történnek. Hamis tudomány ez is. Mert a' meg-erősítet tanúság azt tartja, hogy mindennek Isten akaratyából lesznek. Ezek a' Sz. írás tanubizonyfági celen, az Istennek gondvitélését tagadják, mellyet ha ki ragad, magát az Istent tagadja. Mert ha nincsen Isteni gondvitélés, nincsen Isten. III. Azoknak az éretlen keresztyéneknek értelmét, és befizétét, kik, ha mirajtok esik, vagy szerelmeleken, imez meg czáfoltatott pogányokhoz vonván, csak szerencsétlenségnek vélik, s' azt módják. Ha itt, s' amot maradtam volna: ha ki nem mentem volna házamból: ha így s' amugy cselekedtem volna: ha ott nem lettem volna. &c. nem volna ez rajtam. Nem az Istentől vagy on rajtam, hanem a' szerencsétlenségből: nem keresztyéniség ez! Mindennek Isten akaratyából vannak. Ha ő néki úgy tettett volna, hogy azt a' szomorú esetet, reád ne ereszte, úgy igazgatta volna, ízivedet, elmédet, akaratodat, s' minden mozgásodat, hogy rajtad nem esett volna, vagy el-hárította, s' fordította volna a' vesztélyt: vagy meg taroztatta volna, hogy hozzád ne férjen. Nem mehettél soha Isten előtt. *Pfal. 139. 7. 8. 9.* Te a' te utaidban szabadossan jársz, kelisz, jósz, mégy, maradsz, elmégy, de annak kell meg-lenni, a' mit ő végezet, és akar, noha te nem tudod.

II. *Int és vigasztal.* No annakokáért te keresztyén ember, ha rajtad, vagy szerelmefeden, férjeden, feleségeden, Atyádon, Anyádon, tokonodon, jó akaro barátodon, gyermekeden, s' akar kin, valami szomorú eset, véletlen, váratlan, s' reméltelen történet, kárvallás, nyavalya, sebesedés, bennulás, csönkulás, vagy halál, vagy egyéb nyomorutág esik, jusson eszedben e' tanúság, és 1. *Meg-odd* magadat, hogy az a' vak szerencsének ne tulajdonítsad. Mert a' vak szeren-

cse, az

cse, az pogányoknak Isten aszszonya volt, s' te pedig keresztyén, hogy csínénéd hát azt a' bé-kötött szemű pogány nem-isten aszszonyt, a' te rajtad esett szomorú dolognak eredetinek? hanem ha pogánnyá leszel, vagy pogányhoz vonszasz II. *Esmérd-meg*, hogy az Istentől bocsáttatott reád, vagy szerelmeledre, a' bűnért, mellyel érdemlettél, vagy meg-probáltatásodra, mint Jobra, vagy gyakoroltatásodra, mint Pálra, vagy meg-jobbittatásodra és térítettetésodra, mint Manassére, vagy egyéb idvességes végre. Hiszem tudod mit mond az Isten ő maga. *Deut. 32. 39. Esa. 45. 7.* és a' Samuel Anyja-is az Anna. *1. Sam. 2. 6.* III. Ahban, az, akar melly szomorú, fanyaru, és reméltelen történet légyen, *légy békeféleses tűrő*, alázda meg magadat, és szén vedd csendes lélekkel. Kövessd 1. *Elit:* ki így szolla. *Ő a' Jehova, a' mi jó az ő szemei előtt, azt cselekedgye. 1. Sam. 3. 18.* 2. *Dávidot*, ki azt mondá: *ha azt mondgya Isten énnékem, nem kellez énnékem, im hol vagyok én, cselekedjék úgy velem a' mint néki tetzák. 2. Sam. 15. 26.* 3. *Jobot*, kinemvételék mind ennyi retteneteségeket halván is, a' mellyek egy napon ő rajta esének, hanem azt monda: *A' Jehova adta, a' Jehova vötte-el. Aldott a' Jehovának neve. Job. 1. 21. 22. 23.* Gondold meg erre, hogy 1. Istentől vagy on, mellyel indula Dávid a' békeféleses tűrésre. *Pfal. 39. 10.* 2. meg-érdemlettél, mellyel indula amaz jó Tolvaj. *Luc. 23. 41.* 3. Többet, nagyobb érdemlettél volna, s' az Isten kevesbé látogatott, mellyre emlékeztet Dávid. *Pfal. 103. 10.* 4. nem azért cselekedte, hogy el-veszté miatta, hanem hogy el ne veszté *1. Cor. 11. 32.* 5. Idvességodre, s' lelked jóvára szolgálattya. *Rom. 8. 28.* csak szerezted őtet, engedj néki és légy békeféleses tűrő.

Forditom beszédemet ez előttünk fekvő Istenben bologult kegyes Istenfélő Urunkra, s' Atyánkfiára. Hová lehet egy szomorubb eset, véletlenebb, váratlanabb, s' reméltenebb

lenebb történet, mint a' melly ő rajta esék, hogy, midőn, amaz, szegény többire országa vesztett édes nemzetünk vég házának az már pogány kézre szállott Várad Várának oltalmazásában, s' ha Istenül engettetett volna, meg tartásában, a' több igaz magyar vérű Magyarokkal, hűségesen fáradozna, a' pogány ellenség által meg-öleték nagy hirtelenséggel, mellytől esett sebecske miatt illy hamar időn életétől meg-is fosztaték! Ez, emberi elmének, merő szomorú esetnek lat-tzik: Mellyhez képest, mit nem tennél, ha jelen volnál, te oh árva kenyérre, és szomorú özvegyiségre jutott keresztyén Istenfélő házasság társa Pribék Sára? De el hiszem, ha jelen nem vagy is hogy mihelyen meg hallod e' szomorú hirt, bánat s' keserűség fogja szivedet: mert hitt ennél szomorubbát soha nem hallottál, Gyámolodtol meg-fosztatnál, Árvaságra ju-tottál; keserűség azon, hogy illy véletlen esett, szerelme-sednek tőled el-válása; keserves halála. De I. gondold-meg jo lélekkel, a' mit a' Tanúság tart. II. Gondold-meg okait. III. Gondold meg az utolsó hasznában elődben adott öt rendbéli dolgokat, és vak szerencsének ne tulajdoníts. 2. Istenül lett-nek esinérd. 3. szenvedd békelegesen tűrő lélekkel, és javadra szolgáltatva az Ur gondodat-is viseld, s' meg-vigasztal. A' mi pedig titeket Nemes baráti, attyafiai, jo akaro, kik őtet ez ő halálos sebében el-hoztátok, és körülötte voltatok, illet, azt mondom, néktek, a' mit Dávid a' Jabes Gileádbélieknek: 2. Samuel. 2. v. 5. Aldottak vattok ti, kik ezt az irgalmaságot sselekedtetek vele, hogy őtet a' pogány közzül el-hoztátok, s' tiszteléken el-temettétek. Az Ur jutalmazza-meg szeretetec-
ket. Amen..

V E G E